

ПЕРСПЕКТИВИ ВПРОВАДЖЕННЯ ЕЛЕКТРОННОЇ ДЕМОКРАТІЇ В УКРАЇНІ НА ОСНОВІ ДОСВІДУ ПРОВІДНИХ ДЕРЖАВ СВІТУ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

Розглянуто особливості впровадження електронної демократії в Україні на основі досвіду провідних держав світу. Проаналізовано подальші сценарії розвитку в сучасних умовах України. Запропоновано шляхи розв'язання існуючих проблем, які гальмують розвиток електронної демократії.

Ключові слова: електронна демократія, політика, інформаційні технології.

Abstract

The peculiarities of e-democracy implementation in Ukraine on the basis of experience of the leading countries of the world are considered. Further scenarios of development in the modern conditions of Ukraine are analyzed. The ways of solving existing problems that hinder the development of e-democracy are proposed.

Keywords: e-democracy, policy, information technology.

Вступ

В умовах сучасних глобальних процесів становлення громадянського суспільства, демократія визнана кращим режимом більшістю розвинених держав світу, хоча традиційні форми її здійснення мають значні вади. Саме тому в умовах сьогодення надзвичайної ваги набуває саме електронна демократія, що вперше була застосована у США ще наприкінці 1980-х років. Через е-демократію громадяни і бізнес визначають, які саме послуги і яким чином надаватиме їм держава, установлюють взаємну відповідальність у процесі взаємодії, формують імідж держави і суспільства та електронного урядування як окремого соціального інституту [1].

Результати дослідження

Аналізуючи тенденції останніх років, Україна зробила могутній крок у розробці та впровадженні інструментів електронного урядування та електронної демократії, незважаючи на досить скрутний для неї час. Серед головних досягнень у цьому напрямку можна виділити: прозорість бюджетів, розробка електронних петицій, більш широке використання відкритих даних, запуск системи державних закупівель, залучення громадськості до бюджетного процесу, все те, що за оцінками ООН, дозволило Україні поліпшити свою діяльність на 45 позицій з 2014 року, згідно Всесвітнього індексу розвитку електронного уряду.

Поширення форм е-демократії є надзвичайно важливим процесом для, так званих, транзитних держав, у тому числі й України, адже завдяки запровадженню інструментарію електронної демократії підвищується рівень прозорості у діяльності органів державної влади, посилюється відповідальність політиків перед електоратом, підтримується соціальна солідарність, нагромаджується соціальний капітал, формується певний тип громадянства, характерними рисами якого є відповідальність, компетентність та політична активність.

Процес розвитку е-демократії в Україні зазнав кілька етапів формування, а саме:

- 1) 2000 – 2001 рр., коли визначались найбільш загальні можливості використання сучасних ІКТ;
- 2) 2002 – 2003 рр., пов'язаний із формуванням механізмів е-уряду в Україні;
- 3) з 2003 р. і до сьогодні, який спрямований на вдосконалення інформаційної взаємодії органів виконавчої влади між собою та інститутами громадянського суспільства, надання інформації та послуг за допомогою сучасних інформаційних технологій [2].

Серед європейських країн для прикладу можна виділити Естонію, яка від вважається однією з найбільш «електронних» держав Європи, хоча ніколи не очолювала ТОП-10 держав з індексу

розвитку е-урядування, що раз на два роки оцінюється експертами ООН. На перших позиціях багато років поспіль були США, Південна Корея. ООН оцінює показники за різними критеріями: розвиток самої IT-інфраструктури, розвиток людського капіталу в цій сфері та технічну забезпеченість.

За результатами 2016 року і за електронною демократією, і за електронним урядуванням лідером стала Великобританія. Україна також зробила суттєвий прорив і перемістилася з 87 позиції на 62-гу за цим рейтингом. Стосовно електронної демократії прогрес ще більш помітний. Із 77 позиції Україна перемістилася на 32 – саме за рахунок впровадження електронних петицій і громадських бюджетів. Можна сказати, що 2016 рік спричинив «бум» конкурсів громадських ініціатив в Україні [3].

Експерти ООН виокремлюють три фази розвитку електронної участі, що, як вже було зазначено, є стрижнем е-демократії. Перша – забезпечення широкого доступу до публічної інформації. Сюди ж можна включити створення та наповнення сайтів органів влади, «відкриті дані» (їх відносять як до компонентів е-демократії, так і е-урядування). Друга фаза – це вже наявність певної взаємодії із громадянами, зокрема – електронних консультацій. Третя фаза – це вже безпосередньо інструменти електронної участі – е-вибори, е-петиції, е-звернення, е-референдуми, е-плебісцити, «бюджети участі» (якщо є можливість голосувати за громадські проекти он-лайн) тощо.

Отже, для ефективного запровадження е-демократії в Україні необхідні такі умови:

- активне надання збалансованої та об'єктивної інформації, покликаній допомогти громадськості чіткіше розуміти проблеми, альтернативи, можливості та/або рішення демократичних проблем, що тісно пов'язане зі свободою інформації та свободою слова;

- широке розуміння громадянства, що охоплює особи і групи осіб, які постійно проживають і інтегровані в політичну реальність, незалежно від національності;

- розширення громадської участі шляхом більшого залучення громадян і груп громадян, корпорацій, об'єднань і некомерційних організацій у громадські справи, щоб вони могли впливати і покращувати якість і прийнятність результатів демократичних процесів;

- надання повноважень, зокрема, з підтримки громадських прав і надання ресурсів для участі в демократичних процесах [1].

Висновки

Аналізуючи перспективність та доцільність впровадження е-демократії в Україні, виявлено її високий потенціал для демократизації суспільно-політичних відносин, побудови прозорої системи державного управління, що сприятиме виходу з економічної кризи. Визначено проблемні моменти у забезпеченні розвитку електронної демократії в Україні, а саме: недостатня нормативно-правова база; слабка інфраструктура інформаційного суспільства; невідповідність складових е-демократії своїм аналогам у розвинених демократичних країнах; наявність міжрегіональної «цифрової нерівності» щодо інформатизованості суспільства; високий рівень недовіри серед населення до органів державної влади; низький рівень політичної активності населення та сповільнення темпів формування громадянського суспільства в Україні.

Саме суворе та відповідальне дотримання цих умов допоможе Україні зробити більш прозорими та незалежними вибори, дослухатися до потреб кожного громадянина.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Електронна демократія та умови її ефективного запровадження в Україні [Електронний ресурс] / В. Гужва. – Режим доступу : <http://ir.kneu.edu.ua/bitstream/2010/20102/1/208-212.pdf>
2. Почепцов Г. Г. Інформаційна політика / Г. Г. Почепцов, С. А. Чукут. – К. : Знання, 2006. – С. 497 – 512.
3. Про електронну демократію в Україні та досвід ЄС [Електронний ресурс] / О. Гречко. – Режим доступу : <https://nachasi.com/2017/09/27/oksana-grechko-interview>

Вадим Валерійович Стецюк — студент групи ІАВ-14б, факультет комп'ютерних систем і автоматики, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: stetsyuk.vadim@gmail.com;

Світлана Георгіївна Денисюк — д.політ.н., професор, професор кафедри суспільно-політичних наук, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, e-mail: svetadenisiyk@gmail.com

Stetsyuk Vadym V. — Department of Computer Systems and Automation, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, email : stetsyuk.vadim@gmail.com;

Denisiyk Svitlana G. — Ph.D, Professor of the Department of Social and Political Sciences, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: svetadenisiyk@gmail.com